

Li Xing

Alliancen mellem Kina og Rusland og rivaliseringen mellem Kina og USA i lyset af Ukrainekrigen

Artiklen analyserer kompleksiteten af Ukrainekrigen gennem granskning af to vigtige igangværende faktorer – alliancen mellem Kina og Rusland og rivaliseringen mellem Kina og USA. Artiklen viser, at disse to faktorer og deres indbyrdes forbindelser i høj grad bestemmer karakteren og tendensen i den globale orden. Kinas holdning til Ukrainekrigen afspejler landets strategiske beregninger i lyset af dets stormagtsrivalisering med USA. Alliancen mellem Kina og Rusland er et hjælpemiddel, og Ukrainekrigen er en god mulighed for de to lande til at promovere en ny international sikkerhedsarkitektur, som ikke er domineret af Vesten. Artiklen konkluderer, at Ruslands krig i Ukraine kombineret med rivalisering og afkobling mellem Kina og USA driver en tilbagevenden til konventionel geopolitisk konkurrence og splittelse. Det faktum, at verden er splittet over disse begivenheder, viser sandsynligheden for, at vi bevæger os mod en multiordensverden.

Nøgleord: rivalisering Kina-USA, alliance Kina-Rusland, Ukrainekrigen

Krig er et spørgsmål af afgørende betydning for staten; provinsen for liv eller død; vejen til overlevelse eller ruin (Sun Tzu, *the Art of War*).

Historien viser igen og igen, at når den globale orden forandrer sig, bliver følgesvenden næsten altid en forøget risiko for uro, uorden og krig. Lektien er, at opstigende magter bliver opfattet som truende af dem, hvis position bliver udfordret, og at den eksisterende magtfordeling opfattes som illegitim af nye og opstigende magter. Kinas fremfærd, Ruslands invasion af Ukraine samt den intensiverede rivalisering i handel, teknologi og information samt efterdøningerne af covid-19-pandemien er alle tegn på, at verdensordenen er under forandring, og at dynamikkerne mellem Kina og Rusland, Kina og USA samt Rusland og Vesten i øjeblikket er i opbrud. Det er derfor et af de helt store spørgsmål, der i dag er på dagsordenen. Vil Putins regime overleve hans beslutning om at invadere Ukraine? Kan USA og Europa bevare deres sammenhold gennem en langstrakt krig i Ukraine? Vil venskabet mellem Kina og Rusland

udvikle sig, som de to lande havde forventet, eller kan der også her komme kur-
rer på tråden?

Ruslands invasion har åbenbart globale skillelinjer, som ses ved, at det kun er et mindretal på omkring 30-40 lande, der har indført sanktioner mod Rusland. Der er næppe tvivl om, at krigen i Ukraine fremskynder en igangværende proces med global stormagtsrivalisering, som vil tvinge mange stater til at tænke over geostrategiske tilhørsforhold. Manger stater, især i det globale syd, ser derfor ikke krigen som en afvigelse, men snarere som en af flere konflikter, der udspringer sig som følge af en voksende, og for nogen velkommen, magtomlægning. Det kritiske spørgsmål, som USA og Europa skal stille sig selv, er derfor, hvorfor verden er splittet over Ukraine-krigen. Den indiske udenrigsminister Jaishankar giver et hint: "Europa er nødt til at vokse ud af den tankegang, at dets problemer er verdens problemer" (The Indian Express, 2022).

Jaishankars udsagn understøttes af et studie fra Center for the Future of Democracy på University of Cambridge (Foa et al., 2022) baseret på 30 individuelle projekter, der spænder over 137 lande og repræsenterer 97 pct. af verdens befolkning. Undersøgelsen viser, at blandt de 1,2 milliarder mennesker, der bor i verdens liberale demokratier – dem som Putin ifølge Flemming Splidsboel i dette temanummer kalder den "gyldne milliard" – har 75 pct. et negativt syn på Kina, og 87 pct. et negativt syn på Rusland. De samme data er næsten omvendt i udviklingslande. Blandt de 6,3 milliarder mennesker, der bor i verdens resterende 136 lande, er 70 pct. positive overfor Kina, og 66 pct. er positive overfor Rusland. Analysen inkluderer betydelige offentlige meningsdata fra vækstøkonomier og det globale syd, og det indikerer, at denne kløft ikke kun er økonomisk eller strategisk, men baseret på personlige opfattelser og politisk ideologi.

Hvorfor er verden splittet over, hvad der burde være et basalt spørgsmål om Ukraines ret til suverænitet og territorial integration, som understreget af USA og EU? Det skyldes, at mange i det globale syd ser Ukrainesagen som et udtryk for Vestens dobbeltmoral i forhold til mange andre globale anliggender siden afslutningen på den kolde krig, som involverede princippet om suverænitet og territorial integration. Hykleri og dobbeltmoral anerkendes i et politisk analysepapir af European Policy Center (EPC, 2020) som en af tre grunde til, at EU ikke forudså krigen. Et af de mest slående fænomener efter den kolde krig var, at den liberale internationale orden opgav det westfalske princip og svækkede FN's autoritet under slagordene "globalisering", "transnationalisering" og "gensidig afhængighed". Med henvisning til "menneskerettigheder" legitimerede det USA-ledede Vesten "væbnet humanitær intervention" i forbindelse med selvdefinerede "krænkelser af statens ansvar". Dette ledte til udskiftningen lovligt valgte regeringer og ledere og lancereringen af adskillige "farverevolu-

tioner”. Der lægges især vægt på, at NATOs intervention i Kosovo i 1999 og USA’s invasion af Irak i 2003 ikke var godkendt af FN.

Formålet her er at give en bredere forståelse af Ukrainekrigens indflydelse på alliancen mellem Kina og Rusland og rivaliseringen mellem Kina og USA. Man kan argumentere for, at krigen i Ukraine ”puster” til de indbyrdes dynamikker i de to forhold, og at disse bidrager til en acceleration af forandringer i den eksisterende verdensorden. Beijings holdning til Ukrainekrigen afspejler dens strategiske beregninger gennem linsen af stormagtsrivalisering med Washington. Alliancen mellem Kina og Rusland er her et hjælpemiddel, og Ukrainekrigen har givet Beijing en mulighed for mere håndfast at promovere en ny ikke-vestlig domineret international sikkerhedsarkitektur. Konklusionen er, at Ukrainekrigen sammen med rivaliseringen mellem Kina og USA driver en tilbagevenden til traditionel geopolitisk konkurrence og splittelse, og at det ser ud til, at verdensordenen bevæger sig mod den multiorden, som Trine Flockhart (2016) har argumenteret for var på vej, og som nu er en realitet.

Alliance mellem Kina og Rusland: Vestens mareridt

Kort før Ukrainekrigen holdt præsidenterne Xi Jinping og Vladimir Putin et topmøde på sidelinjen af OL i Beijing og udsendte en erklæring den 4. februar kaldet *The Joint Statement of the Russian Federation and the People’s Republic of China on the International Relations Entering a New Era and the Global Sustainable Development* (herefter ”fælleserklæringen”). Fælleserklæringen giver en detaljeret beskrivelse af den kinesiske og russiske vision for en ny verdensorden. Den opstiller en række analyser, argumenter og diskurser for at demonstrere et verdenssyn, der danner grundlaget for de to landes enighed om næsten alle vigtige globale emner: internationale relationer, global styring, værdier, normer, sikkerhed, teknologi, klimaforandringer, sundhed osv. Konklusionen fra de to lande er: Den kommende verdensorden skal være multipolær med en betragtelig omfordeling af magten. Nogle af kerneforslagene i fælleserklæringen kan opsummeres som følger:

For det første afspejler fælleserklæringen tilsyneladende Xi og Putins konceptuelle forståelse af den kommende verdensorden, karakteriseret af ”multipolaritet, økonomisk globalisering, informationsfund, kulturel mangfoldighed og transformation af den globale styringsarkitektur”. Fælleserklæringen skitserer et indbyrdes forhold baseret på venskab og afhængighed mellem staterne, med en omfordeling af magten i verden. Denne forståelse kommer til udtryk i fælleserklæringens konklusion, som bedyrer, at verdensordenen er trådt ind i en ”ny æra” – en multipolær verdensorden, hvor USA og Vesten ikke er de eneste

regelmagere, og Rusland og Kina kan gå forrest og udstikke et sæt principper og et fælles verdensbillede.

For det andet beskriver både Xi og Putin forholdet mellem Kina og Rusland som et "tæt og omfattende strategisk partnerskab." Med Putins tidligere ord, "et forhold, der sandsynligvis ikke kan sammenlignes med noget i verden" (Responsible Statecraft, 2022). Set fra deres perspektiv er forholdet mellem Kina og Rusland, i modsætning til de amerikanskledede alliancer, ikke "rettet mod tredjelande" og er "overlegne i forhold til politiske og militære alliancer under den kolde krig" (Responsible Statecraft, 2022). Fælleserklæringen gentager og understøtter Xis udtalelse til sin modpart under et virtuelt møde i december 2021, at "i sin nærhed og effektivitet overstiger dette forhold endda en alliance" (New York Times, 2022). Fælleserklæringen har til hensigt at demonstrere, at forholdet mellem Kina og Rusland er et eksempel på et positivt mellemstatsligt forhold.

For det tredje præsenteres fælleserklæringen som den bedste politiske platform, hvorfra begge lande afviser den vestlige værktøjs- og våbenbaserede tilgang til menneskerettigheder og demokrati og hævder, at "demokrati, herunder menneskerettigheder, er en universel menneskelig værdi, snarere end et privilegium for et begrænset antal stater". Dette indebærer, at den vestlige version af normer og værdier formet af den unipolære verden efter den kolde krig ikke er universelt accepteret, men at lande skal have ret og frihed til at vælge deres egne systemer og traditioner.

For det fjerde kan fælleserklæringen ses som en politisk erklæring om at udbygge det økonomiske samarbejde mellem Rusland og Kina. Begge lande er forpligtet til at koordinere økonomiske udviklingsinitiativer, såsom harmonisering og sammenkædning af det kinesiske Belt and Road-initiativ med den russiske eurasiske økonomiske union for at fremme "større indbyrdes sammenhænge mellem Asien og Stillehavsregionerne og de eurasiske regioner".

Sidst, men ikke mindst, giver fælleserklæringen klart udtryk for støtte til Ruslands bekymring for udviklingen i Ukraine og legitimerer den "særlige militæroperation" mod Ukraine som et vigtigt led i etableringen af en ny international sikkerhedsarkitektur. Begge parter understreger, at den nye internationale sikkerhedsarkitektur skal være et ligeværdigt, åbent og inkluderende sikkerhedssystem, der ikke må rettes mod tredjelande. Fælleserklæringen understreger den gensidige støtte til de to landes nationale sikkerhedshensyn: modstand mod NATO-udvidelser og støtte til Rusland i Ukrainespørgsmålet og til Kina i Taiwanspørgsmålet.

Efter Ruslands invasion af Ukraine den 24. februar 2022 har den kinesiske officielle holdning til krigen været kontroversiel. Beijings holdning ses af den

antirussiske alliance som tvetydig og som ”stående i to både”. På den ene side benægter Beijing ikke, at krigen er relevant for Ukraines nationale suverænitet og territoriale integritet i overensstemmelse med både FN-charteret og Kinas eget mangeårige udenrigspolitiske princip. Men på den anden side ser Beijing NATOs ekspansion som årsagen til krigen og deler Ruslands nationale sikkerhedsbetyrninger. Til Vestens overraskelse har et overvældende flertal i den kinesiske offentlige opinion udtrykt forståelse af Ruslands særlige militære operation i Ukraine på tværs af kinesiske sociale medier. Dette skal ikke blot tolkes som ”støtte” til Ruslands invasion, men det er en slags fælles følelse, at både Rusland og Kina bliver mål for angreb fra flere vestlige multilaterale institutioner og regimer, der til sammen opfattes som en overordnet amerikanskledet alliance.

Kina forstår den risiko, der er forbundet med at give støtte til Rusland i Ukrainekrigen, og forventer, at støtten vil skubbe EU mod USA, hvilket vil være imod kinesiske interesser. Den kinesiske elite er dog overbevist om, at Ukrainekrigen set i et større perspektiv ikke vil spille nogen betydelig rolle for, hvordan forholdet mellem Kina og Vesten vil udvikle sig, eftersom Kinas ledelse antager, at Vesten under alle omstændigheder ikke vil kunne acceptere Kina som den hegemoniske verdensmagt, det er på vej til at blive. Den kinesiske ledelse er desuden overbevist om, at den amerikanskledede vestlige alliance ønsker at inddæmme Kina, og at EU helt sikkert vil være på USA's side. Den kinesiske forståelse er klar: USA/Vesten kan ikke acceptere dominans af en ikkevestlig global magt. Derfor er det en illusion for Kina at forvente nogen forskel, også selvom Kina skulle hjælpe med at afslutte krigen i Ukraine.

Set fra et kinesisk perspektiv er EU ikke en nøgleaktør i løsningen af spændingerne mellem Ukraine og Rusland. EU spiller kun en lille rolle på grund af sin manglende strategiske uafhængighed og den sikkerhedsmæssige afhængighed af USA. EU vil derfor forblive en juniorpartner for USA i internationale anliggender. På grund af egne svagheder og splittelser er EU derfor aldrig blevet set af hverken Rusland eller Kina som en ligeværdig partner i diskussionen af emner som våbenkontrol, militære arrangementer og andre sikkerhedsspørgsmål. Fra et kinesisk og russisk perspektiv ses Ukrainekrigen derfor som en mulighed for at lukke de sprækker, der blev tilført den transatlantiske alliance under Trumps præsidentperiode. Samtidig udnytter Biden-administrationen Ukrainekrigen og Kinas prorussiske holdning til at advare Europa: ”Enten hænger vi sammen, eller også hænger vi hver for sig”.

Den 27. oktober 2022, kort efter afslutningen af det kinesiske kommunistpartis 20. kongres, ringede den kinesiske udenrigsminister Wang Yi til sin russiske modpart Lavrov og udstak Kinas fortsatte støtte til Rusland:

Den kinesiske side vil også stærkt støtte den russiske side under ledelse af præsident Putin, for at forene og lede det russiske folk til at overvinde vanskeligheder, eliminere forstyrrelser, realisere de strategiske mål for udvikling og yderligere etablere Ruslands status som en stormagt på den internationale scene. Det er Kinas og Ruslands legitime ret til at realisere deres egen udvikling og revitalisering, som fuldt ud er i overensstemmelse med tidens udviklingstendens. Alle forsøg på at blokere Kinas og Ruslands fremskridt vil mislykkes. Kina er villig til at udbyde udvekslingen med Rusland på alle niveauer, skubbe relationerne og samarbejde mellem Kina og Rusland på forskellige områder til et højere niveau, gavne de to lande og folk og give mere stabilitet til den turbulente verden (oversat til engelsk af det kinesiske udenrigsministerium, 27. oktober 2022. Oversat til dansk af redaktionen).

Selvom udtalelsen er adresseret til Lavrov, skal den ses som en slet skjult kommentar til den nyligt udgivne amerikanske ”nationale sikkerhedsstrategi”, som lover at ”udkonkurrere Kina og begrænse Rusland.”

Kina og USA – fra konkurrence til rivalisering

Efter den kolde krigs afslutning blev demokratiets triumf over diktatur og kapitalismens sejr over kommunismen fejret som historiens endeligt (Fukuyama, 1992). Hele verden blev forledt til at tro, at den internationale orden efter den kolde krig var trådt ind i en æra med Kants ”evige fred” (1903), og at det liberale demokrati nu ville udgøre det ideologiske grundlag for en USA-ledet unipolær verden. Som en ensom stemme i euforien over at have ”vundet” den kolde krig udtalte Zbigniew Brzezinski, en af USA’s førende strategiske tænkere fra det 20. århundrede, at den største trussel mod amerikansk sikkerhed ville være en koalition mellem Kina, Rusland og Iran. I et sådant scenario ville USA’s magt blive markant undermineret, og USA’s evne til at håndtere regionale kriser ville blive formindsket, eftersom USA reelt ville blive skubbet ud af Eurasien. Brzezinskis advarsel blev dog betragtet som falsk alarm, men han holdt fast i sit synspunkt indtil sin død i 2017. I lyset af de faktiske hændelser siden Ruslands invasion of Ukraine er Brzezinski’s udtalelse fra 1997 værd at citere:

Potentielt vil det farligste scenarie være en stor koalition af Kina, Rusland og måske Iran, en ”antihegemonisk” koalition forenet ikke af ideologi, men af komplementære anfægtelser. Den vil i omfang minde om den udfordring, som den kinesisk-sovjetiske blok engang stillede, selvom Kina denne gang sandsynligvis vil være lederen, og Rusland vil spille en sekundær rolle (Brzezinski, 1997: 54).

Den nuværende de facto alliance mellem Kina og Rusland trodser tilsyneladende vestlige mainstreamanalytikers og meningsdanners langvarige overbevisninger om de to landes strukturelle forskelle og historiske vanskeligheder. Man kan ikke undgå at se ironien i, at det ”Kinakort”, som Richard Nixon og Henry Kissinger spillede for et halvt århundrede siden for at svække USSR, nu er forvandlet til en diplomatisk manøvre orkestreret af Putin til at modstå, hvad der opfattes som den USA-ledede vestlige aggression. Der er tilmed bred enighed om, at Kinas snedige reaktion på Ukrainekrigen primært handler om USA og ikke Rusland (Kuo, 2022). Faktum er, at mens Xi Jinping hævdede indsatsen for det strategiske samarbejde mellem Kina og Rusland ved at stadfæste, at det russisk-kinesiske venskab er uden grænser, er forholdet mellem Kina og USA i en negativ udvikling karakteriseret af mistillid, teknologisk boykot og økonomisk afkobling.

Ukrainekrigen har ikke ændret USA’s opfattelse af sine strategiske prioriteter. Kina, ikke Rusland, ses stadig som den største udfordring for den USA-ledede verdensorden. Den amerikanske udenrigsminister, Antony Blinken, forklarede i en nylig tale, at ”Kina er det eneste land, der både har til hensigt at omforme den internationale orden, og som i stigende grad har den økonomiske, diplomatiske, militære og teknologiske magt til at gøre det” (Blinken, 2022). Blinkens besked var, at Beijings vision vil flytte os væk fra de universelle værdier, der har understøttet verdens fremskridt i de sidste 75 år. Blinkens bekymring fremgår også af den nyligt offentliggjorte National Security Strategy (NSS), som klart signalerer, at Kinas globale fremgang ikke kun gør landet til en global økonomisk og teknologisk konkurrent, men at den også omsætter dets økonomiske succes til en politisk og idémæssig kampkraft, der fremmer alternative modeller for udvikling og regeringsførelse. NSS giver udtryk for, at kinesisk kulturel og idémæssig indflydelse og spredningen af kinesiske idéer og normer, der er udløst af landets økonomiske fremgang, skal vægtes i stigende grad i internationale relationer og i Washingtons forhold til Beijing. Især bør det fremhæves, at Washington identificerer Beijings udfordring og konkurrence som ”systemisk rivalisering”, og betegnelsen af Kina som en ”systemisk rival” gentages flere gange i NSS (Biden Administration, 2022: 23).

NSS giver samtidig udtryk for klare spændinger og paradokser i forholdet til Kina. På den ene side betragter NSS Kina som en ”systemisk rival”, men samtidig vedkendes det, at Kina ”også er central for den globale økonomi og har en betydelig indflydelse på fælles udfordringer, især klimaændringer og global folkesundhed” (Biden Administration, 2022: 24). Det ser dermed ud til, at Kina betragtes som både en strukturel rival til den eksisterende USA-ledede verdensorden og som en uundværlig aktør i verdensøkonomien. Dermed kan

man sige, at Kinas globale fremgang ikke kun gør landet til en global økonomisk og teknologisk konkurrent, men også omsætter den økonomiske succes til en politisk og ideologisk kampkraft, der fremmer alternative modeller for udvikling og regeringsførelse.

Man skal desuden holde sig for øje, at det at stå imod Kina måske er den eneste politik, der i dag vil kunne forene den amerikanske kongres og Biden-administrationen. Både demokrater og republikanere ser Beijing som en trussel, men bebrejder ofte hinanden for "ikke at være hårde nok" mod Kina. Efter at Biden blev valgt som præsident, forventede verden et brud med Trump-administrationens Kinapolitik. Desværre har Biden indtil videre ikke kun bevaret det meste af indholdet af sin forgængers Kinapolitik, men har tilmed kørt forholdet mellem Kina og USA over på et langt farligere spor. Biden erklærede selvsikkert, at "det 21. århundredes udfordring vil ligge mellem USA og Kina", hvilket tolkes af Beijing som en koldkrigs-lignende konfrontation med Kina, der søger at inddæmme Kina gennem begrænsninger påført af vestlige internationale organisationer som fx G7, EU og NATO samt QUAD (den Firsidede Sikkerhedsdialog) og AUKUS (forsvarspagten mellem Australien, UK og USA).

Det kinesiske ordsprog "Yi Shan Bu Rong Er Hu" (一山不容二虎), som bogstaveligt betyder, at "to tigre ikke kan dele et bjerg", bliver ofte brugt i beskrivelsen af den nye magtbalance. Ordsproget afspejler perfekt diskussionerne fra Harvard University professor Graham Allison's bog fra 2017, *Destined for War: Can America and China Escape Thucydides's Trap?* Begrebet "Thukydid's fælde" refererer til den peloponnesiske krig og rivaliseringen mellem Athen og Sparta. Thukydid forklarede, at det var Athens fremkomst og voksende magt samt den frygt, som dette indpodede i Sparta, der gjorde krig uundgåelig. Det store spørgsmål er nu, om rivaliseringen mellem Kina og USA bevæger sig i retning af Thukydid's fælde? Man kan spekulere på, om USA vil acceptere Kinas fremgang – især hvis dette kombineres med USA's tilbagegang, således at det bliver Kina, der har det globale overherredømme. Mere konkret kan man bekymre sig om, hvorvidt en krise over Taiwan vil føre til krig mellem USA og Kina. I en kompleks og uordentlig verden, der tydeligvis er under hastig forandring, er der mindst tre faktorer, der taler imod de to supermagters fredelige sameksistens.

For det første kommer Kina til at overgå USA for dermed at blive den største økonomi i verden. Ironisk nok opnås de kinesiske dramatiske fremskridt under ledelse af det kinesiske kommunistparti, et autoritært regime, ikke et vestligt baseret demokrati. Den almindelige antagelse her er, at økonomisk underudvikling bundet i, at autoritære systemer ikke har den nødvendige frihed og fri idéstrøm, der antages at være fundamentet for innovation og stigende mobilitet. Dette til trods betragtes Kina i dag som en af verdens mest innovative økono-

mier og teknologigiganter og en af verdens største modtagere af globale udenlandske direkte investeringer. Dette understøttes af, at Kina investerer massivt i forskning og udvikling og på nogle højteknologiske områder har udkonkurreret USA.

For det andet er den kinesiske statskapitalisme stærkt udviklingsorienteret, dynamisk og strategisk og kan mere effektivt producere høj økonomisk vækst og teknologiske fremskridt, end USA forventer. Den kinesiske markedsøkonomi er en særskilt form for kapitalisme, der er kendetegnet ved aktive statsroller og tætte relationer mellem stat og erhverv. Staten spiller en ”vogterrolle” i den økonomiske udvikling og på markedet, mens de statslige virksomheder er de vigtigste drivkræfter og centrale interne og eksterne aktører (Li, 2016).

For det tredje handler rivalisering mellem Kina og USA mindre om, hvad Biden fremstiller som ”demokrati versus autokrati”, og mere om styring og ledelse med sigte på politisk stabilitet og forudsigelighed, langsigtet strategi, fordeling af velstand samt social og politisk stabilitet. Kina ser ikke amerikansk demokrati som et politisk system, der nødvendigvis vil føre til økonomisk og social udvikling, men mener derimod, at et land i dets indledende udviklingsfase snarere har brug for disciplin end for mere demokrati. Det tillader derfor ikke liberale ideologier at ”forstyrre” den nationale konsensus og udviklingen af politisk pluralisme, der kan udfordre dens mål.

Det er bemærkelsesværdigt, at Kinas fremgang kan måles på både materiel magt og idémæssig indflydelse. Ifølge Hanania (2020) udgør den kinesiske succes en trussel for USA, selvom den på ingen måde skader velstanden eller sikkerheden for de fleste amerikanere, og til trods for at den største trussel mod USA i øjeblikket ser ud til at komme indefra. Kinas hårde magt (produktion, handel, finanser og udenlandsk bistand) baner vejen for spredningen af Beijings normative magt, og en sådan normspredning giver anledning til yderligere tiltrækning af Kinas bløde magt med hensyn til at forme opfattelser, erkendelser og præferencer blandt internationale aktører. Dette er blevet bekræftet af den tidligere nævnte meningsmåling fra University of Cambridge, hvor ”Kina for første gang nogensinde har slået USA i den ideologiske og politiske kamp for at vinde støtte fra befolkningerne i udviklingslandene, hvor mange har mistet troen på verdens liberale demokratier” (Newsweek, 2022).

Konklusion: mod en multiorden?

På trods af konfrontationen mellem Rusland og USA/EU om Ukrainespørgsmålet er rivaliseringen mellem USA og Kina en afgørende akse i den nye konfiguration af magt i den verdensorden, der efter alt at dømme er i støbeskeen. Det er stadig til debat, om konkurrencen mellem Kina og USA repræsenterer

en begrænset funktionel omfordeling af komparative fordele inden for den eksisterende verdensorden, eller om den er forløberen for langt mere vidtrækkende strukturelle ændringer, hvor de eksisterende institutioner, normer og værdier omdefineres.

I øjeblikket ser verdensordenen ud til at udvise skiftende karakteristika på (mindst) tre forskellige, men overlappende måder:

1. De eksisterende og nye magter er engageret i konfrontationer og sammenstød på grund af interessekonflikter, hvilket fører til underminering af internationale regimer og af den etablerede struktur.

2. Forskydninger af magtbalancen vil lede de eksisterende og nye magter til at forhandle om nye vilkår formet af nye normer og ny international lov, hvilket potentielt kan føre til en omdefinert struktur.

3. Den eksisterende orden udviser modstandsdygtighed og tilpasningsevne i overgangen fra unipolaritet til multipolaritet og nye opstigende magter indpasses i den tilpassede struktur, mens de væsentligste træk bibeholdes.

Den brutale krig i Ukraine og spændingen mellem støtte af suverænitetetsbegreb og krigens tydelige overtrædelse heraf vil måske på sigt gøre det svært for Kina fortsat at støtte Putin. Men indtil videre er Kinas prioritet rivaliseringen mellem Kina og USA. Så længe Kinas støtte til Putin er en torn i øjet på USA og Vesten, vil det sandsynligvis være i Kinas interesse at fortsætte støtten. Uanset om Kinas tætte venskab med Rusland fortsætter, er der dog næppe tvivl om, at vi er på vej mod en ny verdensorden, sandsynligvis bestående af flere internationale ordner, selvom det endnu er usikkert, hvilken karakter en sådan multiorden vil have (Flockhart, 2016). Ukrainekrigen er ikke årsagen til, at verdensordenen nu er i forandring – den har kun pustet til gløder, der længe har ulmet, og som nu er sprunget ud i lys lue. Den største udfordring bliver derfor at begrænse ilden – Kina, USA og Europa har hver en vigtig rolle at spille.

Litteratur

Biden Administration (2022). *National Security Strategy*. <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2022/10/Biden-Harris-Administrations-National-Security-Strategy-10.2022.pdf>

Blinken, Antony (2022). The Administration's approach to the People's Republic of China. Speech at The George Washington University, May 26. <https://www.state.gov/the-administrations-approach-to-the-peoples-republic-of-china/>

Brzezinski, Zbigniew (1997). *The grand chessboard: American primacy and its geostrategic imperatives*. New York: Basic Books

- Chinese Government and Russian Government (2022). *Joint statement of the Russian Federation and the People's Republic of China on the international relations entering a new era and the global sustainable development*. <http://en.kremlin.ru/supplement/5770>
- Chinese Ministry of Foreign Affairs (2022). 王毅同俄罗斯外长拉夫罗夫通电话 (Wang Yi called Russian Foreign Minister Lavrov). https://www.fmprc.gov.cn/wj-bzhd/202210/t20221027_10793138.shtml
- European Policy Centre (2022). *War has returned to Europe: Three reasons why the EU did not see it coming*. <https://www.epc.eu/en/publications/War-has-returned-to-Europe-Three-reasons-why-the-EU-did-not-see-it-co-47fbbc>
- Flockhart, Tine (2016). The coming multi-order world. *Contemporary Security Policy* 37 (1): 3-30.
- Foa, Roberto S. et al. (2022). *A world divided: Russia, China and the West*. A report by Centre for the Future of Democracy, University of Cambridge.
- Fukuyama, Francis (1992). *The end of history and the last man*. London: Hamish Hamilton.
- Hanania, Richard (2020). China's real threat is to America's ruling ideology. *Palladium*, December 14. <https://palladiummag.com/2020/12/14/chinas-real-threat-is-to-americas-ruling-ideology/>
- Kant, Immanuel (1903). *Perpetual peace: A philosophical essay, 1795*. London: George Allen & Unwin, Ltd.
- Kuo, Mercy A. (2022). China's Ukraine response is all about the US (not Russia). *Diplomacy*, April 5. <https://thediplomat.com/2022/04/chinas-ukraine-response-is-all-about-the-us-not-russia/>
- Li, Xing (2016). Understanding China's economic success: "Embeddedness" with Chinese characteristics. *Asian Culture and History* 8 (2): 18-31.
- Newsweek* (2022). China is beating U.S. in the battle for influence over developing countries. October 25. <https://www.newsweek.com/china-beating-us-battle-influence-developing-countries-1754421>
- Responsible Statecraft* (2022). Breaking down that Putin-Xi joint statement on a "new era". February 12. <https://responsiblestatecraft.org/2022/02/12/breaking-down-that-putin-xi-joint-statement-on-a-new-era/>
- The Indian Express* (2022). Europe has to grow out of mindset that its problems are world's problems. June 4. <https://indianexpress.com/article/india/europe-has-to-grow-out-of-mindset-that-its-problems-are-worlds-problems-jaishankar-7951895/>
- The New York Times* (2022). Ukraine invasion tests the ties that Bind Putin and Xi. February 27. <https://www.nytimes.com/2022/02/27/world/asia/putin-xi-jinping-russia-china.html>